

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

In dit *Intermezzo* laten we via een passage uit *Klein Engeland* van Jonathan Coe zien hoe Europa oplicht en betekenis krijgt in het leven van burgers. Europese politiek kruipt in de huid van een huwelijk.

Brexit als reden voor echtscheiding

In een contemplatieve stemming slenterde ze even later naar de rivier en wandelde oostwaarts in de richting van Fulham. De Theems stond hoog, het bruinigrijze water sloeg traag tegen de kademuren. De meeuwen cirkelden krijgsend rond. Loom rivierverkeer tufte voorbij. Ze had niet echt een idee waar ze naartoe ging of wat ze zou doen als ze er aankwam. Dat doelloze was kennelijk een nieuw, maar terugkerend aspect in het leven.

‘Het geeft mij het idee dat ze erg naïef is’

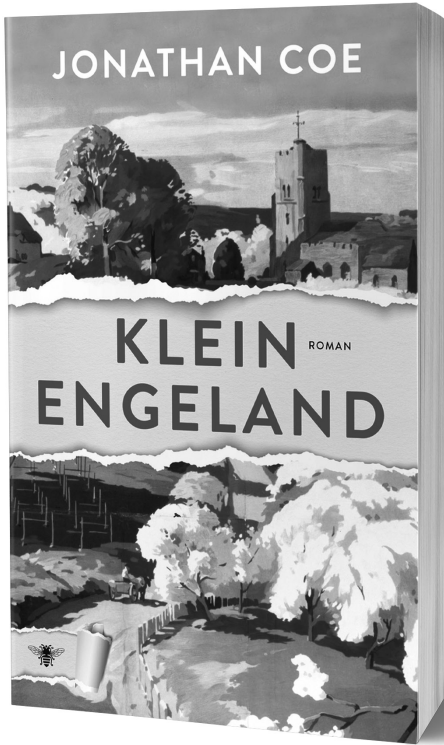
Sophie dacht terug aan het moment dat haar gesprek met Emily werd afgekap. Het was waar wat ze had gezegd: vanuit ieder rationeel uitgangspunt leek de aanleiding voor haar scheiding met Ian krankzinnig. Een echtpaar kan om allerlei redenen besluiten uit elkaar te gaan: overspel, mishandeling, huiselijk geweld, gebrek aan seks. Maar een verschil van mening over of Groot-Brittannië bij de Europese Unie moest blijven? Dat leek absurd. Dat wás

absurd. En toch wist Sophie diep in haar hart dat dat niet zozeer een reden was als een omslagpunt. Ian had (in haar ogen) zo bizar op de uitslag van het referendum gereageerd, zo geestdriftig, infantiel triomfantelijk (hij bleef maar terugkomen op het woord ‘vrijheid’, alsof hij in een Afrikaans landje woonde dat eindelijk onafhankelijk was geworden van een koloniale overheerser), dat ze voor het eerst echt beseftte dat ze niet meer begreep waarom haar man dingen dacht en voelde. Tegelijk was ze die ochtend zelf overspoeld door het instinctieve gevoel dat een klein maar belangrijk deel van haar eigen identiteit – haar moderne, gelaagde, meervoudige identiteit – haar was ontnomen.

Tijdens hun eerste sessie, een paar weken later, vertelde hun therapeute Lorna dat veel van de stellen die haar de laatste tijd bezochten de brexit noemden als belangrijke factor in hun groeiende vervreemding.

‘Ik begin altijd met dezelfde vraag voor jullie beiden’, zei ze.

‘Sophie, waarom ben je zo kwaad dat Ian voor de brexit heeft gestemd? En Ian, waarom ben jij zo kwaad dat Sophie tegen heeft gestemd?’

Jonathan Coe

Klein Engeland

Amsterdam: De Bezige Bij, 2019

Sophie had goed nagedacht voor ze antwoordde: ‘Ik denk omdat het mij het idee gaf dat hij als persoon niet zo open is als ik dacht. Dat zijn basismodel voor relaties neerkomt op antagonisme en rivaliteit, en dus niet op samenwerking.’

Lorna knikte en keek toen naar Ian, die antwoordde: ‘Het geeft mij het idee dat ze erg naïef is, dat ze in een bubbel leeft en niet snapt hoe andere mensen om haar heen ergens anders over kunnen denken. En dat geeft haar een bepaalde houding. Een soort morele superioriteit.’

Waarop Lorna had gezegd: ‘Het boeiende aan allebei die antwoorden is dat jullie het geen van twee over politiek hebben. Alsof het referendum helemaal niet over Europa ging. Misschien was er iets veel fundamentele en persoonlijkers aan de gang. En dat maakt het wellicht veel lastiger op te lossen.’

Ze had een reeks van zes sessies voorgesteld, maar dat bleek een optimistische schatting. Uiteindelijk hadden ze negen keer bij elkaar gezeten voordat ze het bijtje erbij neergooiden en er een einde aan maakten.